

Cena Vladimíra Jochmanna

Soutěžní záměr, inspirace pro učitele

Jiří Tejkal

Gymnázium Duhovka

Praha 2014

Úvod

Cílem této soutěžní žádosti je seznámit veřejnost s aktivitami spojenými s výukou dějepisu na gymnáziu Duhovka. Gymnázium se snaží aplikovat do výuky alternativní výukové prvky, zejména pedagogiku Montessori.

Práce seznámí čtenáře postupně se třemi většími projekty, které byly na škole realizovány v posledních třech letech pod vedením Jiřího Tejkala. Konkrétně se jedná o webovou stránku o renesanci, projekt Habsburkové a práci na Jom Ha-Šoa.

Ani jedna z uvedených aktivit nebyla podpořena jinou cenou či grantem.

1. **Renesance.duhovkagymnazium.cz**

Úvod

Při zvažování, jak studentům co nejlépe přiblížit téma renesance, jsme od počátku bojovali s problémem, který řeší mnoho pedagogů. Studenti často při samostudiu převezmou nekriticky informace z internetu a nejsou schopni poznat případné nepřesnosti. Jedna chyba na původním informačním zdroji způsobí její opakování a informace pak na českých školách zaznívá dál a dál.

Nejoblíbenější studentské stránky wikipedia.cz přináší překvapivě povrchní informace o takto významném období, ani ostatní stránky nepřinášejí dostatečně kvalitní informace. Rozhodli jsme se proto, že jednu takovou stránku necháme vytvořit vlastními studenty. Cílem projektu bylo vytvořit stránky, které si otevře každý student, který se o dané období zajímá.

Časové rozložení, cílová skupina

Projekt byl koncipován jako měsíční aktivita pro studenty sekundy (sedmý ročník, jedna třída, 20 osob). Práce probíhala o hodinách dějepisu a v omezené míře i v ostatních předmětech. Tři týdny studenti zpracovávali témata, čtvrtý týden probíhaly prezentace. Průběžně se řešily programovací aktivity – layout, grafické rozhraní atp. Projekt byl zakončen víkendovým pobytem v Českém Krumlově.

Pedagogická aktivita

Motivovat studenty pro vytvoření webových stránek nebyl žádný problém. Prostředí internetu a on-line vyhledávání je pro ně přirozené a možnost podílet se na tvorbě obsahu je velmi atraktivní. Každý student někdy kopíroval z internetu a nyní poprvé měl možnost ocitnout se „na druhé straně“.

Každý ze studentů si vybral jedno téma spojené s renesancí, které měl zpracovat do sdíleného elektronického dokumentu. Jakékoli využívání elektronických zdrojů bylo zakázáno, každý student si měl přinést vlastní knihu nebo ji vypůjčit z knihovny. V průběhu psaní mohl pedagog sledovat v rámci sdíleného dokumentu na platformě

google documents postup v psaní, případně připomínkovat nedostatky. Tím se podařilo přistupovat ke studentům osobně a pohlídat kvalitu textu.

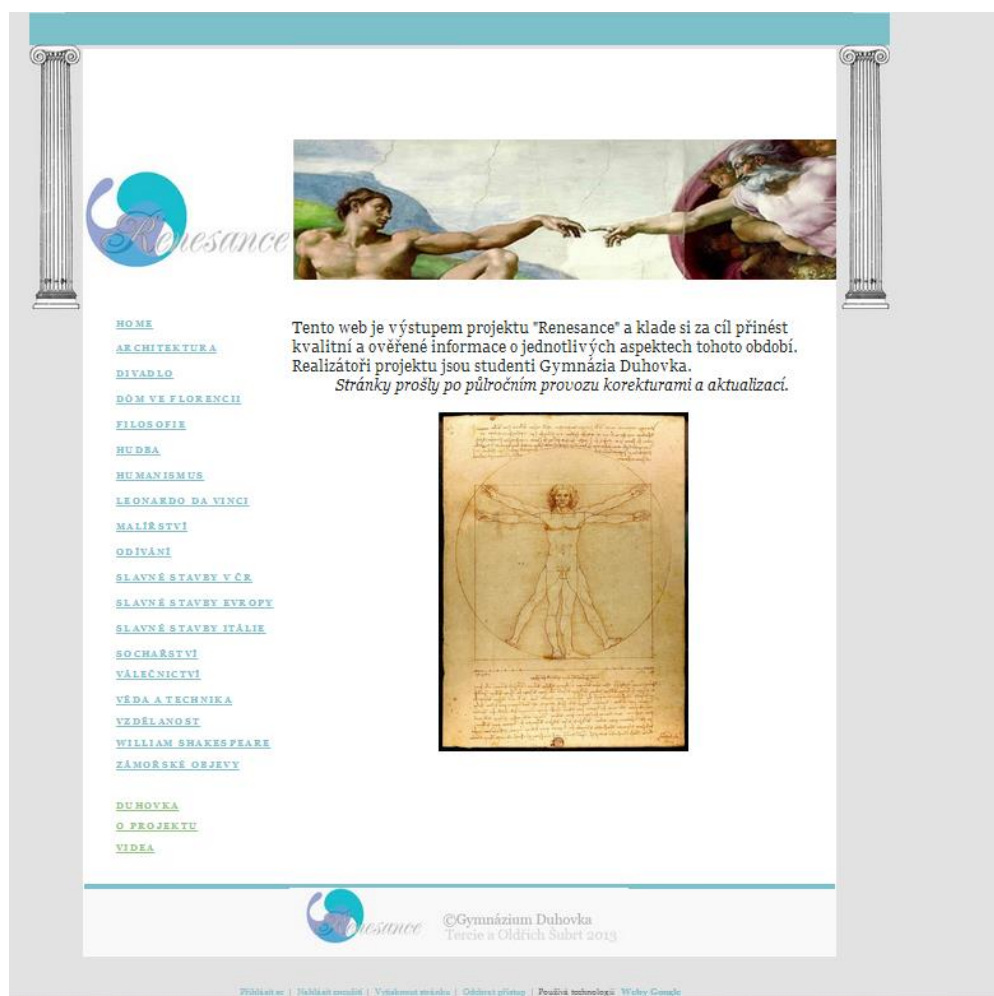
V průběhu práce studentů byla do jejich výuky i v ostatních předmětech zařazována relevantní témata – například renesanční matematika, renesance v literatuře či tematické hodiny výtvarné výchovy. Velkou roli hrály také hodiny OV věnující se tématům svobodě internetu, mediální výchově a autorských práv. Po třech týdnech měla většina tříd témata zpracovaná, v posledním týdnu se třída věnovala prezentacím.

Jelikož jsme nechtěli narušovat samotnou „vědeckou“ práci třídy otázkami programování, sestavili jsme malou skupinu ze studentů vyšších ročníků gymnázia, kteří se měli věnovat pouze této aktivitě. Ani zde nebyl s motivací problém, mnozí ze starších studentů již teď mají snahu IT téma rozvíjet i ve svém osobním životě. Jako platformu jsme zvolili google dokumenty, v rámci kterých funguje IT systém naší školy.

Dalším problémem byl název stránky, u které jsme nejdříve zvažovali logický tvar www.renesance.cz, který však byl již zakoupen a společnost nám nabídla jeho prodej

za mnoho desítek tisíc korun. Po dohodě s IT oddělením gymnázia nám byla uvolněna adresa renesance.duhovkagymnazium.cz zdarma.

Programátorský tým se postupně sice zmenšil na jediného studenta, ten však navrhnul grafické rozhraní, logo, které koresponduje s naší školou a vlastní stránku. Stojí za zmínku, že má tyto aktivity popsány ve svém CV a web designu se (i díky tomu) aktivně při studiu věnuje.

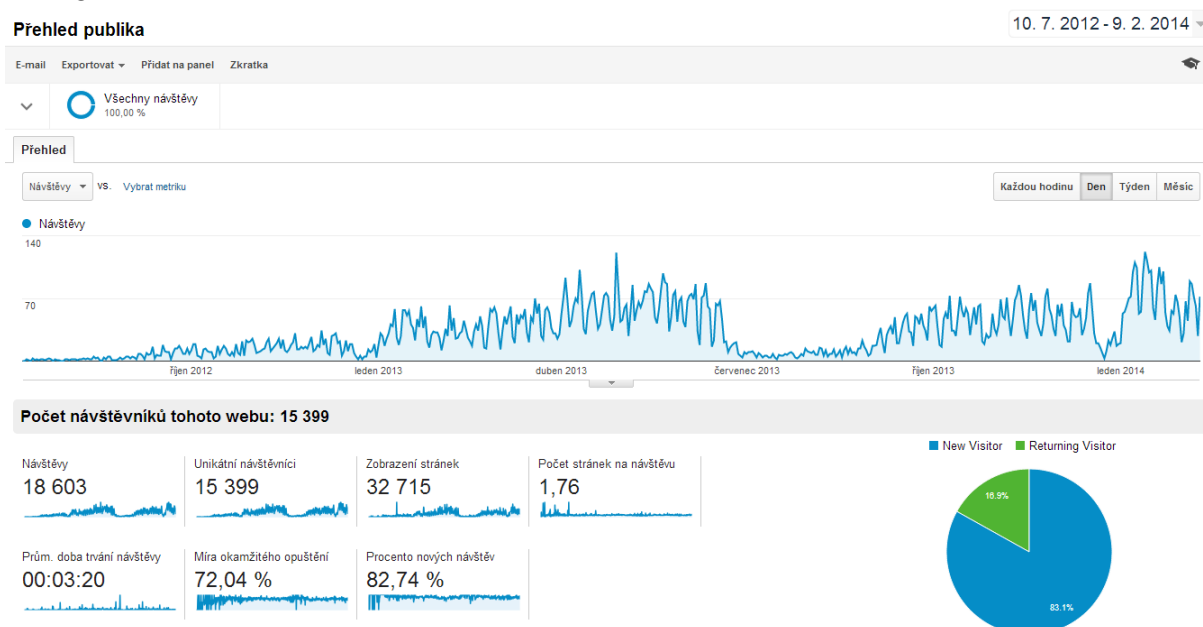
The screenshot shows the homepage of the website 'Renesance'. The page has a light blue header with the 'Renesance' logo on the left. Below the logo is a vertical navigation menu with links to various topics: HOME, ARCHITECTURA, DIVADLO, DŮM VE FLORENCII, FILOSOFIE, HUDEA, HUMANISMUS, LEONARDO DA VINCI, MALÍŘSTVÍ, ODÍVÁNÍ, SLAVNÉ STAVBY V ČR, SLAVNÉ STAVBY EVROPY, SLAVNÉ STAVBY ITÁLIE, SOCHAŘSTVÍ, VÁLČNICTVÍ, VĚDA A TECHNKA, VZDĚLANOST, WILLIAM SHAKESPEARE, ZÁMORSKÉ OBJEVY, DUHOVKA, O PROJEKTU, and VIDEO. The main content area features a large image of Michelangelo's 'The Creation of Adam' on the right and a smaller image of the Vitruvian Man on the left. Below the Vitruvian Man image is a text block in Czech: 'Tento web je v ýstupem projektu "Renesance" a klade si za cíl přinést kvalitní a ověřené informace o jednotlivých aspektech tohoto období. Realizátoři projektu jsou studenti Gymnázia Duhovka. Stránky prošly po půlročním provozu korekturami a aktualizací.' The footer contains the 'Renesance' logo, the copyright notice '©Gymnázium Duhovka Terzie a Oldřich Šubrt 2013', and a small navigation bar with links: Půlstoletí | Historie školy | Vzdělávací strategie | Odkazy a kontakty | Použitá technologie | Webdesign

Celý projekt byl zakončen v červnu 2012 víkendovou exkurzí do Českého Krumlova, kde byly nově nabyté znalosti a zkušenosti ověřeny a zážitkovou formou lépe uchopeny. Na této exkurzi byly stránky slavnostně spuštěny.

Následné aktivity v projektu

Ke stránkám jsme se se stejnou třídou vrátili po půl roce, kdy došlo k několika úpravám a zejména využití internetové platformy – přibyly obrázky, videa a odkazy. Stránky byly propagovány v rámci facebooku a byl na ně přímý odkaz na webové prezentaci školy.

Návštěvnost strmě vyskočila se začátkem školního roku 2012/2013, kdy měly stránky průměrnou návštěvnost více než 50 lidí denně. Návštěvnost roste do dnešních dní, prozatímní rekord je 122 návštěv denně 13. 1. 2014. Celkově si stránky otevřelo více než 15.000 unikátních návštěvníků!

Závěr

Aktivita předčila očekávání. Možnost podílet na tvorbě internetového obsahu byla studenty nová a atraktivní. Aktivita vybízí k zapojení mezipředmětových vztahů, jak společensko-vědních, tak ICT. Velmi dobře ji také hodnotí samotná škola, protože se skrze internetový obsah může prezentovat na veřejnosti. Obrovské množství návštěvníků této stránky potvrzuje, že na českém internetu informace tohoto typu chyběly a poměrně velký čas, který jednotliví uživatelé na stránkách tráví snad ukazuje, že témata jsou kvalitně zpracována.

2. Tematická výuka Habsburkové

Úvod

Vláda Habsburků je pro naše země zásadní a její působení dodnes ovlivňuje českou realitu. O to zajímavější je pojetí tohoto tématu v českých učebnicích, zvýrazněné ještě „zlomem“ mezi sekundou a tercií a také všeobecným názorem, že Habsburkové jsou něčím hodně vzdáleným a dávným. Uvedené skutečnosti vedou k tomu, že je velmi obtížné dané téma uchopit v jednom celku (jako jde například dobře u Přemyslovců). Téma Habsburků bylo proto vykládáno v rámci tematické výuky zakončené exkurzí do Vídně.

Časové rozložení, cílová skupina

Projekt byl koncipován jako 1,5 měsíců dlouhá aktivita. Studenti terciie (jedna třída, 20 osob) tři týdny studovali „svého“ panovníka, poté probíhaly prezentace před třídou nahrazující výklad učitele. Následovaly návštěvy institucí a přípravy exkurse do Vídně.

Pedagogická aktivita

Jako motivační aktivitu jsme zvolili práci na dopisu pro Karl von Habsburga, čímž jsme téma chtěli studentům více přiblížit a ukázat, že Habsburkové jsou dodnes žijící rodinou. V dopisu jsme hlavu Habsburského rodu zvali na návštěvu naší školy, list byl psán v angličtině, s čímž třídě pomohli rodičí mluvčí. Nakonec se nám podařilo přes známosti sehnat správnou adresu a dopis byl odeslán.

Každý ze studentů dostal ke studiu jednoho z členů Habsburského rodu, kterým byl na českém trůnu a měl jeho život a přínos zpracovat formou prezentace. Aktivita byla doplněna přednáškami v rámci předmětu OV o tom, jak má prezentace vypadat, jak se má správně mluvit na veřejnosti atp. Projektová výuka byla podpořena také například na VV hodinou o G. Arcimboldovi.

Velký důraz byl kladen na studium z odborné literatury a doprovodný obrazový materiál. Na hodinách dějepisu pak studenti prezentovali příběh Habsburků skrze jeho představitele na českém trůnu. V průběhu prezentací získali studenti novou motivaci, protože jim Karl von Habsburg odpověděl na jejich dopis! Sice se omluvil, že mu to letos nevyjde, ale jen pocit toho, že si dopisovali s členem Habsburského rodu, studenty zaujal.

Další částí projektu byla návštěva Národní galerie a také procházka po Praze po stopách Habsburků. Vyvrcholením projektu byla víkendová návštěva Vídně, na jejíž organizaci se podíleli sami studenti – hledali výhodná spojení, ubytování, určovali program atp. Ve Vídni měli studenti připravené referáty a ostatní tak provázeli, Samotná exkurse byla velmi úspěšná a splnila nejen pedagogické cíle.

Závěr

Tematická výuka o Habsburcích byla student nadšeně přijata – ať už možností psát si s členem Habsburského rodu, procvičit si prezentační dovednosti či navštívit Vídeň. Pro pedagoga pak daná aktivita otevírá širší možnosti pro práci se třídou a často i možnost jít více do hloubky v tématu. Dá se opakovat (dopis Karl von Habsburgovi jsme psali i další rok) i nadále rozvíjet. Klíčová je pak motivace studentů téma rozvíjet.

S tercií po stopách habsburské minulosti i současnosti

Připravila
Lucie Kubečková, Duhovka Group

Pozvat hlavu habsburského rodu na návštěvu školy? Nejedná se tu o diplomatickou ani ministerskou agendu. Pozvání pro Karla von Habsburg sepsali studenti tercie gymnázia Duhovka v rámci tématické výuky s názvem Habsburkové. A na odpověď nečekali dlouho.

S nápadem oslovit zástupce rodu přišel učitel dějepisu Jiří Tejkal. „Chtějí jsem studentům ukázat, že Habsburkové nejsou muzeální předměty, ale žijící rod, který dodnes ovlivňuje dění v Evropě,“ vysvětluje.

Projektem k samostatnosti

Habsburkové jsou jedním z mnoha témat realizovaných „projektově“ ve výuce osmiletého gymnázia Duhovka. Duhovka, které využívá pedagogiku Montessori a klade důraz na samostatnost, rozvoj dovednosti a kritického myšlení, podporuje vyučující v přípravě a zajišťování projektů. Je zde běžné, že výklad nové látky není jen doménou učitele, ale aktivně se na něm podílí i studenti. Zodpovědnost a iniciativa se přesouzí směrem ke studentům, učitel je spíše jejich průvodcem a konzultantem. Projekty jsou proto vhodným nástrojem. Na hodiny „společného“ výkladu pak navazují hodiny samostatné práce.

Užitečné dovednosti

Projekt či téma v praxi gymnázia obvykle trvá jeden až dva měsíce a studenti jím doslova „žijí“. Důležitou roli sehrává motivace, ucelené téma má jasný cíl, k němuž směřuje; bývá zakončeno prezentací studentů před třídou a následně i před rodiči. V případě Habsburků však byly prezentace průběžně součástí výuky. Hodinová dotace pro Habsburky byla prakticky standardní, dvě hodiny týdně. Další čas pak strávili studenti v rámci samostatné práce. Navíc je třeba přičítat několik hodin angličtiny.

Každý student připravil prezentaci o jednom z habsburských panovníků na českém trůnu. Sběr informací probíhal příměně v literatuře. Cílem této etapy bylo, aby se studenti naučili s informacemi pracovat, aby byli schopni vyhodnotit dů-

ležitě informace a správně je strukturovat. Dalším cílem bylo naučit studenty tvořit prezentaci, čemuž předcházelo krátké školení. Výsledné práce jsou zveřejněny na webové stránce habsburkove.duhovkagymnazium.cz

„K projektu vždy vytvoříme vlastní webovou stránku. Osvědčilo se nám to jako nástroj pro práci s informacemi a jejich sdílení. Autory stránek jsou studenti, kteří chtějí vytvořit co nejlepší prezentaci. V některých případech zajistili studenti dokonce i naprogramování stránek, jako například u projektu *Renesance: renesance.duhovkagymnazium.cz*. Stránky měly být rozcestníkem pro ostatní studenty, kteří se chtějí o tomto období něco dozvědět. Výsledkem například za měsíc říjen je více než 300 unikátních návštěvníků, uvádí Jiří Tejkal.

Na vlastní oči

Dalším uzlovým bodem tématu Habsburkové byla víkendová exkurze do Vídně, kterou studenti s vyučujícím podnikli začátkem listopadu. Cílem cesty byla návštěva habsburských sídel, hrobky a míst vzniklých jejich působením. Studenti si připravili krátké referáty k jednotlivým památkám a de facto se tak rakouskou metropolí prováděli sami. Zároveň se podíleli na sestavení programu cesty a vyhledávali nejlepší možnosti spojení a ubytování. Stojí za zmínku, že dopis i vídeňskou exkurzi připravili studenti ve spolupráci s rodičím mluvčím i v anglickém jazyce.

Témata a projekty probíhají obvykle ve spolupráci vyučujících několika předmětů. Koordinace témat je sice pro učitele náročnější, jejich úsilí se ale zúročí v motivaci studentů i v lepší pochopení souvislosti. Například téma Antika spojovalo

poznanky z historie a literatury, ale také matematiky a fyziky. V rámci tématu Habsburkové vytvářeli studenti ve výtvarné výchově obraz inspirovaný díly Arcimbolda a měli i krátkou přednášku o alchymii na dvoře Rudolfa II.

Součástí projektové a tématické výuky je i hodnocení práce studentů s učitelem. Projekty mohou mít různou formu závěrečného výstupu – osvědčila se závěrečná prezentace před rodiči či psaní eseje.

A odpověď na pozvání? Vruk posledního rakousko-uherského panovníka letos gymnázium sice nenavítíví, ale přislíbilo, že se o to pokusí napřesrok. Podstatné je ale to, že studenti odpověď na svůj dopis dostali. Ve svém úsilí pokračují a zajistili kontakt na vedlejší větev Habsburského domu, aby se pokusili domluvit návštěvu ještě tento rok.

Velkým přínosem tématické výuky je podle Tejkala možnost vidět určitý problém v celku a se všemi důsledky. Z praktického hlediska je užitečné osvojení techniky práce na prezentacích stejně jako schopnost prezentovat a posuzovat ostatní. Podstatným efektem tématické či projektové výuky je posílení zodpovědnosti studentů. V neposlední řadě je to i prostor pro originální pojetí výuky. Kdo by si nezapamatoval jméno Habsburka, „s ním si dopisoval“?

3. Jom Ha-Šoa

Úvod

Jom Ha-Šoa, neboli Den vzpomínání na oběti holocaustu, je významným připomínkovým dnem. V Praze je připomínán akcí na náměstí Míru, kde účastníci čtou jména obětí zavražděných v nacistických vyhlazovacích táborech. Studenti pro tuto akci připravili výstavu svých prací.

Časové rozložení, cílová skupina

Jom Ha-Šoa je vhodným doplňkem pro výuku o lidských právech a samozřejmě o období Druhé světové války. Z podstaty se hodí spíše pro starší studenty (jedna třída, 20 osob), práce na výstavě trvala téměř měsíc a z valné části byla provedena ve volném čase studentů. Výrazným prvkem je pak účast na samotném dni a osobní připomínka obětí holocaustu.

Pedagogická aktivita

V dostatečném předstihu jsme vstoupili v jednání s organizátorem akce, Institutem Tereziánské iniciativy s nabídkou, že bychom mohli připravit malou výstavu pro Jom Ha-Šoa. Studenti byli motivováni zejména tím, že jejich práce budou jeden den vystaveny v centru Prahy, kde si je budou moci prohlédnout stovky lidí.

Po delší diskuzi jsme zvolili formu posterů formátu A2, které byly umístěny na předem připravených panelech. Na studentech samotných pak byla náplň posterů – někteří zvolili čistě výtvarné vyjádření, jiní zpracovávali osudy přeživších atp.

V samotný den Jom Ha-Šoa velká část třídy přišla ve svém volném čase se na svoje díla podívat, vyfotit je a poté vystáli frontu, aby sami četli jména obětí holocaustu. Pro většinu z nich to byl výrazný emocionální zážitek.

Závěr

Téma holocaustu je pedagogickou výzvou, což potvrzují desítky nových materiálů a návodů všemožných paměťových institucí. Aplikace znalostí formou výstavy se velmi osvědčila – studenti se nad tématem hlouběji zamyslí, když vědí, že jejich výtvary uvidí široká veřejnost, často je objeví i výrazné talenty jak v designu tak výtvarném pojetí.

Možnost aktivní participace připomínání pak u studentů vyvolá výraznou emocionální odezvu. Dané téma lze rozvíjet například organizací výstavu pro vlastní školu atp.

Závěr

Cílem této soutěžní žádosti bylo seznámení poroty i veřejnosti s aktivitami spojenými s výukou dějepisu na gymnáziu Duhovka.

Jako první jsme popisovali práce na projektu renesance. Jeho hlavním výstupem byly internetové stránky, které mají dodnes obrovskou návštěvnost a slouží jako jeden z hlavních informačních zdrojů o tomto období na českém internetu.

Druhou popisovanou aktivitou byla tematická výuka o Habsburcích. V jejím rámci byli studenti motivováni dopisovou komunikací s Karlem von Habsburkem, samostatným studiem a také navštívili Vídeň.

K moderním dějinám a netradiční aplikaci znalostí směřovala třetí popisovaná aktivita, spolupráce na Jom Ha-Šoa. Zde se studenti aktivně podíleli na přípravě výstavy, která byla k vidění na pražském náměstí Míru, a sami četli jména obětí šoa.

Všechny aktivity byly realizovány studenty gymnázia Duhovka pod vedením Jiřího Tejkala v období posledních tří let. Požadovaný rozsah žádosti nedovoluje se rozepsat o dalších zajímavých činnostech, například o dějepisu v angličtině, výrobě knihy o středověku atp., ale domníváme se, že základní obrázek o výuce dějepisu na naší škole poskytují.